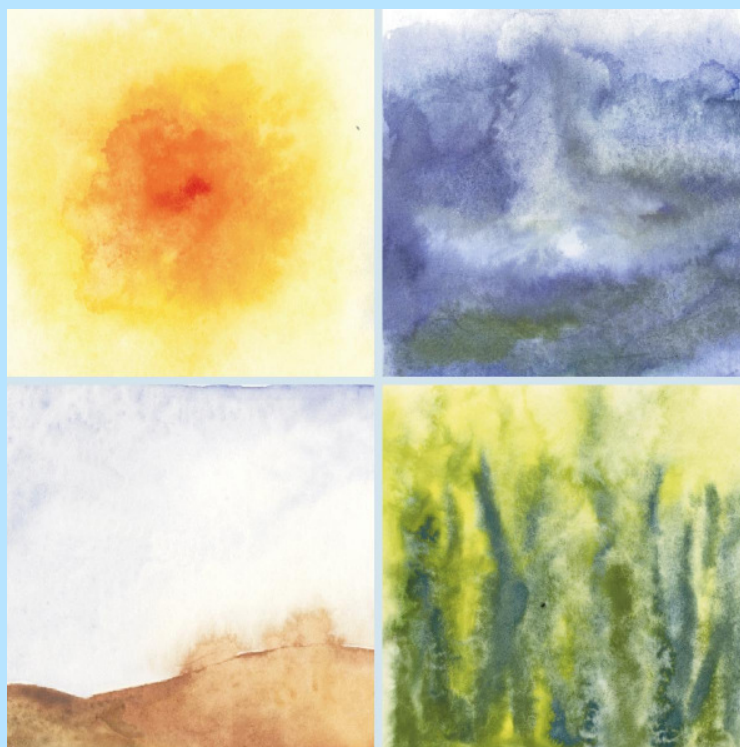

**Plán obnovy
majetku v územích postižených živelnou
nebo jinou pohromou, který zohledňuje
zajištění kontinuity kritické
infrastruktury**

**METODICKÁ PŘÍRUČKA
PRO VEŘEJNOU SPRÁVU**

Projekt Ministerstva pro místní rozvoj WB 21-05

Odpovědný řešitel: RNDr. D. Procházková, DrSc.

Řešitelský tým: Prof. Ing. J. Říha, DrSc., Ing. J. Mozga, PhD.,
doc. Dr. Ing. M. Šenovský, doc. Ing. Ivana Bartlová, CSc., Ing. I. Beneš

Vydal vlastním nákladem: CITYPLAN, spol. s r.o. Praha 2006

ISBN 80-239-8285-0

Předmluva

Metodická příručka je výstupem z projektu MMR WB 21-05 „Zásady pro sestavování plánů obnovy majetku v územích postižených živelnou nebo jinou pohromou, které zohledňují zajištění kontinuity kritické infrastruktury“. Logicky i obsahově navazuje na projekt MMR WB 28-04 „Metodika pro odhad nákladů na obnovu majetku v územích postižených živelnou nebo jinou pohromou a návrh nouzových systémů komunikace mezi orgány veřejné správy při obnově“. Shrnuje zásadní výsledky odborných zpráv, jež byly zpracované k projektu MMR WB 21-05.

1. D. Procházková: Rozbor problému, analýza a kritické hodnocení poznatků z pohledu veřejné správy. Odborná zpráva č. 1 k projektu WB 21-05. CITYPLAN spol. s r.o. Praha 2005, 105p., MMR ČR – knihovna.
2. D. Procházková: Kritické položky v území a zásady pro plány obnovy. Odborná zpráva č. 2 k projektu WB 21-05. CITYPLAN spol. s r.o. Praha 2006, 205p., MMR ČR – knihovna.
3. D. Procházková: Plány obnovy, kritická infrastruktura, plány kontinuity a podpůrný systém pro rozhodování. Odborná zpráva č. 3 k projektu WB 21-05. CITYPLAN spol. s r.o. Praha 2006, 204p., MMR ČR – knihovna.

Uvedené odborné zprávy s citacemi jsou v knihovně na Ministerstvu pro místní rozvoj v písemné a elektronické verzi.

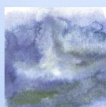
Z důvodů návaznosti na předchozí projekt používá metodická příručka pojetí a způsob stanovení ohrožení a rizika i systém pojmů, které jsou uvedeny v přílohách 1 a 2. Jelikož považujeme za nutné, aby se i v České republice vytvořil nadřazený průřezový obor, který se bude zabývat lidskou bezpečností a rozvojem lidského systému v integrálním smyslu, používáme systematicky nadřazené pojmy. Tj. jestliže v dále uvedeném textu použijeme slovo:

- „pohroma“ máme na mysli sousloví „živelní a jiné pohromy“,
- „nouzová situace“ máme na mysli stavy vyvolané živelní nebo jinou pohromou, tj. povodně, kalamity všeho druhu, mimořádné události, výpadky zásobování, energií apod.

Koncept, o který se opírají výsledky projektu, vychází ze skutečnosti, že všechny provedené teoretické analýzy i rozbory praktických postupů ukázaly na nutnost při plánování obecně i při plánování obnovy po pohromách, dodržovat určité zásady jako:

1. Plánovat s nadhledem, tj. neplánovat pro případy konkrétních pohrom, protože při výskytu konkrétních jevů jsou různé podmínky a dochází ke kumulaci různých faktorů, které zesilují nebo zeslabují působení pohromy a mění situaci v území.
2. Nouzové situace vyvolané pohromami jsou jen v prvním okamžiku determinovány příčinou, tj. dopady konkrétní pohromy, která je vyvolala. Poté jsou determinovány dobou, po kterou trvají a rozsahem zasaženého území.
3. V případě, že dojde k významnému zdržení v nastartování vhodné odezvy na pohromu, dochází ke kritické situaci, která může mít až katastrofické dopady, protože v důsledku domino efektu vznikají další a další řetězce nežádoucích jevů.
4. Plány rychle zastarávají, a proto jsou nezbytné pravidelné aktualizace a testování.
5. Bezpečnost, odolnost či zranitelnost každého systému je vždy daná nejslabším prvkem systému.

Na základě zkušeností je třeba vždy při obnově území postiženém živelní či jinou pohromou nejprve obnovit kritickou infrastrukturu a kritické technologie, aby byly vytvořeny podmínky pro kvalifikovanou odezvu, stabilizaci života v území, tj. pro přežití lidí a pro prevenci zbytečných ztrát, a v neposlední řadě i pro nastartování rozvoje. Nezbytným předpokladem pro obnovu kritických položek, tj. kritické infrastruktury a kritických technologií, je právně uložit vlastníkům kritické infrastruktury a kritických technologií a veřejné správě zpracovávat plány kontinuity pro kritické infrastruktury a kritické technologie. Ačkoliv každá z uvedených stran zpracovává plán kontinuity z jiného pohledu, plány musí být provázané.

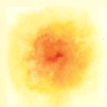
Obsah

1. Úvod
2. Účel a cíle metodické příručky
3. Předmět metodické příručky
4. Předpoklady pro využití
5. Charakteristika kritické infrastruktury
6. Plán obnovy
7. Plán prevence ztrát při obnově
8. Plán kontinuity
9. Systém pro podporu rozhodování zaměřený na potřeby veřejné správy v oblastí řízení obnovy
10. Dosavadní praxe
11. Spolupráce resortů veřejné správy a účast veřejnosti
12. Rámcová doporučení

Příloha 1 - Směrnice pro hodnocení ohrožení a z nich plynoucích rizik ^{*)}

Příloha 2 - Seznam pojmů ^{*)}

^{*)} Výsledky projektu MMR WB 28-04 „Metodika pro odhad nákladů na obnovu majetku v územích postižených živelnou nebo jinou pohromou a návrh nouzových systémů komunikace mezi orgány veřejné správy při obnově“.

1. Úvod

Veřejná správa je na základě platné české legislativy správcem území. Proto je odpovědná za prevenci pohrom a jejich dopadů a za obnovu majetku v územích postižených živelní nebo jinou pohromou. Předložená metodická příručka je určena odborné technické veřejnosti a pracovníkům veřejné správy, kteří zpracovávají plány obnovy území či objektů, podílí se na obnově, zajišťují prevenci a bezpečnost objektů a území i těm, kteří se zabývají ochranou kritické infrastruktury.

Kategorie „obnovy“ je chápána v širším a užším slova smyslu. Obecně a v širším slova smyslu jde o „zajištění návratu posuzovaného systému do stabilizovaného stavu a o iniciování dalšího rozvoje v rozumném čase a za přijatelných nákladů“. Takto chápaný koncept obnovy nerozlišuje příčinu nerovnováhy, která může být přírodního (např. pohroma typu povodně, zemětřesení aj.), nebo antropogenního původu (např. technologická havárie, teroristický útok apod.). V užším slova smyslu jde o obnovu blíže specifikovaných systémů, které jsou výrazně horizontálně a vertikálně diferencovány (např. obnova majetku různé povahy, obnova informačních systémů, obnova infrastruktury v územním regionu, obnova provozu obchodní společnosti nebo průmyslového podniku apod.).

Plány obnovy zajišťují, že obnova ve správních úsecích celé postižené oblasti bude po každé pohromě koordinovaná. Sestavují se předem a obsahují návrhy nápravných opatření, kritéria jejich aplikace i příslušné postupy prací. Soustředí se především na obnovu *kritických procesů, kritických objektů a kritických prvků* v území. Dále obsahují *odpovědnosti* správních úřadů, právnických a fyzických osob, občanů a spojení na odpovědný management.

2. Účel a cíle metodické příručky

Obnova je zajištění návratu do stabilizovaného stavu a nastartování dalšího rozvoje v rozumném čase a za přijatelných nákladů. Z hlediska rozvoje je třeba *obnovu* nechávat jen jako prostou obnovu poškozeného majetku a rozvrácených funkcí, ale je ji třeba *dělat podle scénáře* takového, aby v budoucnu dopady stejně silné pohromy byly menší. Proto je třeba vycházet z hodnocení ohrožení od pohromy, analýzy rizik a přihlížet k požadavkům udržitelného rozvoje a principu předběžné opatrnosti – tj. *používat nástroj řízení bezpečnosti*. Pojetí řešení projektu vychází z dále uvedených principů:

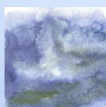
- lidský systém má základní chráněné zájmy životy, zdraví a bezpečí lidí; majetek a veřejné blaho; životní prostředí; infrastruktury a technologie,
- kritéria pro zvyšování integrální bezpečnosti a pro udržitelný rozvoj lidského systému jsou kritéria vztahovaná k základním chráněným zájmům,
- pomocný systém pro rozhodování (dále jen „DSS“ – Decision Support System) ve prospěch integrální bezpečnosti a udržitelného rozvoje je uspořádaný postup, ve kterém se navrženým způsobem hodnotí fakta vztahovaná k základním chráněným zájmům, přičemž jde o kontinuitu provozu kritické infrastruktury a kritických technologií v území,
- určení kritických prvků, kritických procesů, kritických funkcí, kritické infrastruktury a kritických technologií v území vychází z konkrétních vlastností a cílů konkrétního území s ohledem na jeho integrální bezpečnost a udržitelný rozvoj a s přihlédnutím k systémům vyšším, tj. regionálním, státním, nadnárodním a popř. i globálním,
- plány kontinuity kritických prvků, kritických procesů, kritických funkcí, kritické infrastruktury a kritických technologií v území představují plány na přežití těchto položek s co nejmenšími ztrátami v případě, že území je postiženou živelní nebo jinou pohromou, tj. jinými slovy tyto plány snižují ztráty na majetku v území spojené s výskytem živelní nebo jiné pohromy,
- plány prevence ztrát při obnově majetku po živelních a jiných pohromách v území jsou chápány jako postupy vedoucí k racionální obnově s tím, že ani při likvidaci škod, ani při provádění obnovovacích prací se nebudou používat činnosti a způsoby, které způsobí další ztráty, plány obnovy majetku po živelních a jiných pohromách v území jsou plány, které jsou realistické a vedou k z odolnění území vůči živelním a jiným pohromám, tj. nezvyšují zranitelnost území pro případ známých živelních nebo jiných pohrom.

3. Předmět metodické příručky

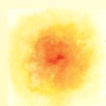
Výsledky zkoumání tvoří charakteristika kritické infrastruktury, plán obnovy majetku v území postiženém živelní nebo jinou pohromou, plán prevence ztrát při obnově, plán kontinuity a systém pro podporu rozhodování zaměřený na potřeby veřejné správy v oblasti řízení bezpečnosti a rozvoje území. Pozornost je soustředěna na dále uvedené pohromy:

- přírodní (živelní) pohromy: laviny, horké vlhké letní dny, sucho, protržení hrází, povodně, zemětřesení, sesuvy svahů, řícení skal, lesní požáry, vichřice, tornáda, nadměrné dešťové nebo sněhové srážky, výrony plynů ze zemského nitra,
- technologické pohromy: nehody v chemickém a dalším průmyslu, indukovaná zemětřesení (důlní či horské otřesy, otřesy indukované přehradami, injektáží tekutin do zemského nitra, čerpáním tekutin ze zemského nitra, umělými explozemi), havárie při dopravě a skladování chemických materiálů, dopravní havárie, radiační havárie a velká znečištění životního prostředí,
- pohromy způsobené narušením rovnováhy v lidské populaci, životním prostředí, lidské společnosti a kritické infrastruktuře:
 - defekty v životním prostředí: hromadné nákazy polních kultur, hromadné nákazy zvířat,
 - defekty v lidské populaci: nemoci, epidemie, pandemie, lidské chyby,
 - defekty v lidské společnosti, tj. defekty ve veřejné bezpečnosti a pořádku, šikana, diskriminace, kriminalita, terorismus, války, ozbrojené konflikty,
 - defekty v kritické infrastruktuře, tj. v ekonomické sféře, územní, organizační a společenské infrastruktuře, informačních technologiích, komunikacích, energetice, peněžnictví atd.

4. Předpoklady pro využití a legislativní rámec

Pro využití metodiky je nutné, aby uživatel (subjekt veřejné správy či instituce, které veřejnou správu vykonávají nebo pro veřejnou správu zpracovávají podklady) měl základní znalosti o pohromách, o fyzikální podstatě zranitelnosti území vůči konkrétním pohromám a o opatřeních, která lze v území v rámci obnovy provádět. Musí znát zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/1999 Sb. o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státní pomoci při obnově území), nařízení vlády č. 399/2002 Sb., kterým se provádí zákon č. 12/2002 Sb. a prováděcí vyhlášku Ministerstva financí č. 186/2002 Sb., kterou se stanoví náležitosti přehledu o předběžném odhadu nákladů na obnovu majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí v území postiženém živelní nebo jinou pohromou a vzor pověření osoby pověřené krajem zjišťováním údajů nutných pro zpracování tohoto přehledu. Dále musí znát zákony spojené s územním plánováním, projektováním, výstavbou a provozováním objektů a infrastruktur.

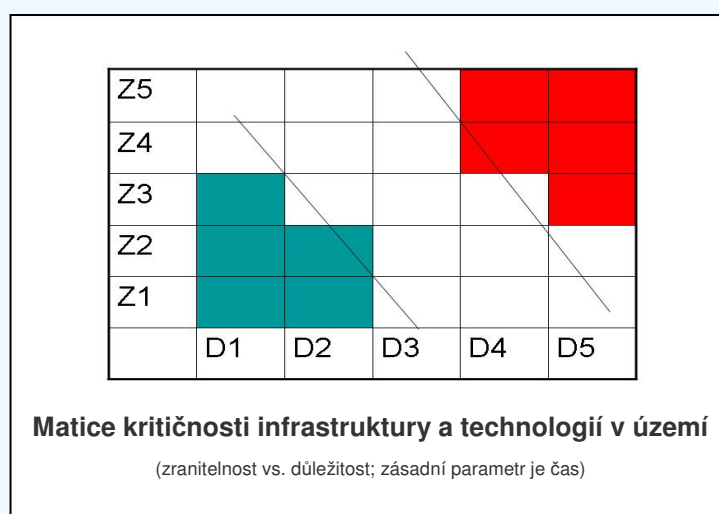
5. Charakteristika kritické infrastruktury

Kritická infrastruktura jsou fyzické (technické a materiálové), kybernetické a organizační podsystemy lidského systému, které jsou nutné pro zajištění ochrany životů, zdraví a bezpečí lidí a majetku, minimálního chodu ekonomiky a správy státu. Subsystemy kritické infrastruktury a jejich počet nejsou dosud ani ve světě ustálené. Na základě dokumentů přijatých Bezpečnostní radou a vládou České republiky v r. 2002 jsou do kritické infrastruktury zařazeny následující položky:

- systém dodávky energií, především elektřiny,
- systém dodávky vody,
- kanalizační systém,
- přepravní síť,
- komunikační a informační systémy,

- bankovní a finanční sektor,
- nouzové služby (policie, hasičská záchranná služba, zdravotnictví),
- základní služby (zásobování potravinami, likvidace odpadu, sociální služby, pohřební služby), průmysl a zemědělství,
- státní správa a samospráva.

Kritická infrastruktura se tak jako každý jiný kritický prvek systému určuje pomocí matice kritičnosti, obr. 1 nebo dle speciálních metod operační analýzy.

Obr. 1. Matice kritičnosti porovnávající nesouměřitelné položky infrastruktury nebo technologie, kterými jsou jejich zranitelnost, plynoucí z pohrom i vlastností konkrétního území, a důležitost pro území odvozená z obslužnosti území.

Ochrana kritické infrastruktury je proces, který při zohlednění všech možných rizik a hrozeb směřuje k zajištění fungování prvků, vazeb a toků kritické infrastruktury tak, aby za žádných okolností nedošlo k jejich selhání. V důsledku existence mezinárodní závislosti a provázání sektorů může selhání kritické infrastruktury v jednom státě ovlivnit více států, proto ochrana kritické infrastruktury vyžaduje nejen sdílení odpovědností s privátním sektorem a výměnu informací mezi veřejnou správou a dalšími relevantními organizacemi, ale i mezinárodní spolupráci. Pro ochranu kritické infrastruktury (KI) se používají:

- speciální řešení v územním plánování, umísťování, navrhování, projektování, výstavbě, provozu, údržbě, opravách, modernizacích, obnově, změnách postupů i u vyřazení z provozu – zde se používá pohled bezpečnostních strategií, a to s nouzovými situacemi se počítá, tj. nejsou mimořádné, a proto se dělají v zájmu bezpečnosti u KI opatření, viz ochranné a bezpečnostní systémy speciálně rozmístěné v území a zálohované (dnes už až 4 x 100%),
- plány kontinuity (k tomu, aby KI přežila možné nouzové situace – zde se používá pohled bezpečnostních strategií, a to s nouzovými situacemi se počítá, tj. nejsou mimořádné, a proto se dělají v zájmu bezpečnosti u KI opatření, a to taková, aby se zachovala minimální funkčnost KI i perspektiva do budoucnosti a aby bylo možno po stabilizaci nouzové situace, nastartovat a obnovit provoz KI),
- krizové plány (pro případ, když všechna (nebo jejich většina) bezpečnostní opatření selžou kvůli extrémní velikosti pohromy nebo kvůli nenadálé kombinaci náhodných jevů, které zesílí dopady pohromy).

Podsystemy kritické infrastruktury (KI) jsou rozmanité kvůli své podstatě a podmínkám funkčnosti v lidském systému. Proto problémy ochrany kritické infrastruktury jsou mnohaoborové, mezioborové, a to v oblastech technické, manažerské a organizační na různých úrovních, právní, finanční, personální, znalostní, mezinárodní aj. Pro řešení problémů KI je nutné pochopení cílů a rolí kritické infrastruktury v lidském systému. Procesní model pro ochranu kritické infrastruktury (KI) a technologií je založen na principech, metodách a postupech rizikového inženýrství. Hodnotí se všechny relevantní pohromy – tzv. „all hazard approach“, tj. používají se postupy:

- hodnocení ohrožení (hazard assessment),
- hodnocení rizika (risk assessment),
- řízení rizik (risk management),
- řízení bezpečnosti (safety management).

Aby problém byl uchopitelný a transparentní, tak se používá toto třídění primárních živelních a jiných pohrom:

1. Technologické havárie (tzv. vnitřní) kritických prvků, vazeb a toků v systému KI. Je nutno zvážit vady materiálu, stárnutí, nedostatečnou údržbu.
2. Chyby nebo selhání řídicího systému.
3. Lidské chyby.
4. Přírodní pohromy nebo technologické havárie (tzv. vnější) jiného systému.
5. Teroristický útok, kriminální čin nebo válka.

V teoretické oblasti to znamená vymezení integrálního rizika a jeho dílčích komponent s ohledem na chráněné zájmy a možné pohromy v daném území a specifikaci opatření, která vedou k růstu bezpečnosti území, a to s tím, že nejde o ideálně vyřešený technologický problém, ale o ochranu, zachování a rozvoj základních chráněných zájmů, tj. o optimální propojení opatření směrem k životům a bezpečí lidí. Základní *strategický* přístup pro ochranu KI je:

- nic není absolutně bezpečné,
- prvky i sítě KI mohou selhat dříve nebo později,

a proto je nutné sofistikované řízení bezpečnosti území. Účinné a efektivní řízení bezpečnosti v území se musí opírat o současné znalosti a jejich správná vyhodnocení v souvislostech, které platí v daném území. Proto základní roli má výzkum, který v současné době řeší:

- vnitřní propojení (tzv. interdependences v subsystémech kritické infrastruktury i v lidském systému),
- postupy a cíle ochrany KI z manažerského pohledu na úrovni státu,
- možné rozdělení úkolů ochrany KI mezi veřejný a privátní sektor (vychází se z rizik v území s cílem dosáhnout optima pro oba),
- nároky na řídicí personál vlastníků kritické infrastruktury a technologií,
- obecný rámec pro bezpečnost KI.

6. Plán obnovy

Obnova majetku musí být prováděna z hlediska stanovených priorit (preferencí) a ve variantách. Do úvahy přichází nejčastěji:

1. Obnova základní infrastruktury - obnova silniční sítě včetně zničených mostů, obnova rozvodů elektrické energie, vodovodů, včetně podzemních zdrojů pitné vody, rozvodů plynu, zajištění funkčnosti kanalizací a čistíren odpadních vod, obnova poškozené říční sítě a rybníční soustavy. Velké riziko stále představuje nebezpečí vzniku ekologických havárií z nezabezpečených odpadů a nevyřešených ekologických zátěží.
2. Obnova bytového fondu s prioritou zajištění bydlení pro občany, kteří o dům či byt přišli zcela a nenávratně.
3. Obnova provozu státních i podnikatelských subjektů zajišťujících zaměstnanost v kraji.

4. Obnova provozu zdravotnických, vzdělávacích a lázeňských zařízení v kraji.
5. Obnova památek, kulturních zařízení a zařízení sloužících cestovnímu ruchu a sportu.

Scénáře obnovy představuje množina možných (realizovatelných) variant, jejichž posouzení je vhodné provádět pomocí jednoduchých kontrolních seznamů které zahrnují relevantní kritéria, kontrolní seznam / checklist viz tabulka 1. Na základě nich se zpracovávají plány obnovy, které dle dosavadních poznatků musí:

1. Vysvětlit rozvoj a rozhodnutí pro efektivní řízení procesu obnovy.
2. Usnadnit proces obnovy postižených jedinců, společnosti a infrastruktury.
3. Popsat organizační strukturu řízení obnovy při rozdílných typech a stupních nouzových situací.
4. Zahrnout všechny organizace a jejich úlohy do procesu obnovy, a to včetně aktivit organizací.
5. Podrobně rozpracovat pouze specifické úkoly (např. kontakty, seznamy zdrojů).
6. Uvést všechny organizace, které jsou odpovědné za poskytování specifických služeb při obnově a vyznačit jejich koordinaci.
7. Být založen na normálních strategiích řízení.
8. Zohledňovat široký okruh a rozdílné velikosti pohrom.
9. Zabezpečit účast společnosti na procesu obnovy.
10. Identifikovat povinnosti a úkoly klíčových organizací.
11. Vhodně rozmístit rozdělení zdrojů.
12. Nastítnit strukturu řízení obnovy a procesů s ní spojených.
13. Být co nejjednodušší.

Tab. 1. Kontrolní seznam pro stanovení kritičnosti majetku pro potřeby obnovy.

Identifikovaný problém a jeho charakteristika (formulace dotazu - kritérium)	Hodnocení scénáře – varianty				Pozn.
	X ₁	X ₂	...	X _n	
Jak je splněn účel obnovy majetku? (požadavek na dosažení sledovaného cíle)					
Jaká je spolehlivost a bezpečnost provozu obnoveného díla? (včetně míry rizika vzniku havárie díla, technických možností prevence a kompenzace vlivů)					

Jaká je energetická a materiálová náročnost?					
Jaká je úroveň technického řešení a rozvojové adaptability? (viz riziko pro rozvoj okolí)					
Jaký je maximální užitek (viz metoda nákladů a užitků CBA), popř. měrné náklady u nevýrobních investic?					
Jaké jsou minimální provozní náklady?					
Jaká je pravděpodobná realizace? (důsledek neurčitosti a neúplných informací, časové zpoždění jako důsledek rizik)					
Jaká je míra úspěšnosti estetického začlenění obnoveného díla do území a krajiny? (viz princip estetického teorému)					
Jaké jsou územně technické cíle pro obnovu majetku (situování ve vztahu k územně plánovací dokumentaci), a to včetně možného střetu zájmů s institucí ochranných pásem všeho druhu?					
Jaké jsou vyšší strategické cíle (politické, vojenské, mezinárodní dohody aj.)?					
Jak nezávislá je kritická infrastruktura v území? (např. ve vztahu k udržitelnému rozvoji)					
Jak jsou dosažitelná navrhovaná zmírňující opatření? (např. z hlediska rozměru času, nevratnosti jevu apod.)					
Jak je proveditelná obnova majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí v území postiženém živelní nebo jinou pohromou?					
Jaký je soulad způsobu a rozsahu obnovy majetku s existujícím pojištěním majetku?					
Jaká je úroveň produkce odpadů v souvislosti s obnovou majetku?					
Jaká je úroveň hluku v souvislosti s obnovou majetku?					
✓✓✓					
VLASTNÍ DODATKY – NEOPOMINUTELNÁ KRITÉRIA					
✓✓✓					
✓✓✓					

Na základě existujících poznatků je tvorba plánu obnovy v daném konkrétním případě vícestupňový proces. Skládá se ze tří fází:

1. Identifikace těch problémů, které jsou nutné pro udržení / zachování činností po výskytu pohromy a pro zahájení normálních činností.
2. Zajištění prioritních kritických potřeb, které jsou životně důležité, a tudíž nezbytné. (Toto je úkol řídicích pracovníků, velitelů výkonných složek a jim podobných funkcí).
3. Tvorba konkrétního plánu obnovy na základě modelového plánu obnovy území sestaveného předem veřejnou správou nebo v případě podniku vrcholovým managementem podniku.

V první fázi každé obnovy je nutné zmírnit dopady pohromy a zamezit dalším ztrátám. To znamená, že je třeba:

- ustanovit aktuální tým pro obnovu,
- definovat a vysvětlit role účastníkům týmu,
- vytvořit seznam informací o postupech obnovy pro nouzové uvědomění pracovníků obnovy, veřejné správy, podniků a občanů,
- definovat řídicí postupy pro zajištění životně důležitých funkcí,
- určit alternativní požadavky pro území, budovy i obyvatele,
- zabezpečit alternativní lokality pro provoz životně důležitých funkcí a pro přežití obyvatel,
- určit časový harmonogram činností,
- provést odhad a dokumentaci ztrát a odhad nákladů na obnovu,
- zabezpečit nezbytné záznamy,
- stanovit strategií prací a plán na řízení škod.

Ve druhé fázi je nutno zvážit připravené varianty obnovy a vybrat z nich tu, která je optimální s ohledem na situaci, disponibilní zdroje, síly a prostředky. Především je třeba určit priority obnovy, tj. stanovit pořadí obnovy kritických položek, na nichž závisí přežití lidí v území a chod života v území.

Ve třetí fázi je základním úkolem sestavit kvalifikovaný plán obnovy, který odpovídá momentálním podmínkám, tj. disponibilním silám, zdrojům a prostředkům. Tento plán musí minimálně pokrýt následující:

- problémy obyvatel (u podniku ochrana zaměstnanců) – naděje zraněných na přežití závisí na rozsahu a velikosti pohromy a jejich dopadů. Proto v plánu obnovy jsou identifikovány jak zdravotní služby, tak pomoc psychologů předem,

- problémy budov, komunikací a další infrastruktury – je třeba prověřit rozsah fyzického poškození budov, systémů zásobování vodou, elektřinou, jídlem, kanalizace apod. a srovnat je s předem stanovenými daty, pro které jsou připraveny zdroje a postupy obnovy,
- problémy služeb – je třeba obnovit činnost podniků, které mohou přispět k rychlému zotavení života v území, tj. podpořit implementaci plánů kontinuity, které jsou součástí plánu obnovy,
- podle analýzy situace použít vhodnou variantu plánu obnovy nebo alespoň plán pro nepředvídané situace. Vybírají se varianty řešení obnovy účinné, přijatelné, perspektivní pro další rozvoj a cost-effective (tj. finančně zvládnutelné).

Plány obnovy se opírají o scénáře obnovy, zásady pro obnovu obsahující preventivní opatření, aby se pohromy či jejich nejkrutější dopady buď neopakovaly nebo se opakovaly v mírnější formě, provázání obnovy s rozvojem území apod. Plány obnovy upraveny jednotně nejsou. V rámci obnovy po pohromě se musí provést inspekce a zajistit bezpečný návrat obyvatel domů, zaměstnanců na jejich pracoviště atd. V rámci inspekce je nutno provést:

- kontrolu provozuschopnosti zařízení a hasících systémů,
- posouzení škod na základech budov,
- posouzení škod způsobených odpadky a úlomky,
- záznamy a dokumenty o škodách.

Plán obnovy je pro potřeby České republiky navržen v dále uvedeném tvaru:

1. Obsah
2. Použité zkratky
3. Cíl plánu obnovy
4. Legislativní rámec
5. Východiska pro plánování obnovy
6. Klasifikace potenciálních pohrom v území
7. Soubor pohrom, po kterých se bude provádět obnova území dle předmětného plánu
8. Soubor zdrojů pro obnovu, které jsou dostupné v území
9. Strategie obnovy
10. Databáze nápravných opatření použitelných při obnově majetku v území
11. Pokyny pro provedení hodnocení situace vzniklé po výskytu pohromy

12. Pokyny pro celkové posouzení situace a pro zjištění míry kritičnosti důležitých infrastruktur v území
13. Postup pro stanovení priorit při obnově
14. Aplikace státní pomoci a meziresortní dělba úkolů obnovy mezi zúčastněné
15. Šablona návrhu projektů na obnovu území
16. Matice odpovědnosti pro projekty zajišťující obnovu území
17. Specifické údaje
18. Plán výcviku pracovníků řídících obnovu
19. Nálezy inspekci plánu
20. Údaje o aktualizaci plánu
21. Seznam literatury

7. Plán prevence ztrát při obnově

Základem při obnově je zabránit dalším ztrátám a využít zdroje a prostředky efektivně. Proto se sestavuje tzv. program prevence ztrát při obnově. Program prevence ztrát má dva cíle:

- provádět takové činnosti, které mohou redukovat výskyt dalších dopadů pohrom (lze např. u technologických pohrom),
- provádět takové činnosti, které minimalizují (tj. zmírňují) potenciální dopady relevantní pohromy.

Prevence ztrát zahrnuje:

- vytvoření koncepce prevence ztrát,
- identifikace a vyhodnocení všech ohrožení a možných dopadů,
- určení priorit obnovy,
- vytvoření skupiny programů, které minimalizují možné ztráty.

Koncepce pro prevenci ztrát při obnově a jejím řízení musí být písemná. Musí to být skutečný plán činností, ne jen slohové cvičení, tj. musí obsahovat následující kroky:

- identifikace všech oblastí prevence ztrát,
- identifikace klíčové úrovně odpovědností a pravomocí pro tvorbu a implementaci programů na prevenci ztrát v každé identifikované oblasti, kde

hrozí ztráty,

- definice a nástin vynucovacích postupů a / nebo disciplinárních postupů pro případ nezajištění souladu.

Po vytvoření koncepce prevence ztrát by odpovědní řídicí pracovníci měli na svém úseku pravidelně identifikovat a hodnotit možná další ohrožení. Protože mnoho následných nežádoucích dopadů pohrom vzniká jako důsledek chování lidí (viz následné technologické havárie, požáry, výbuchy atd., dokumentované v odborné literatuře i v archivech veřejné správy), musí být vzat v úvahu lidský činitel. Oblasti, které mohou způsobit problémy při obnově jsou např.: hasební technika, sváření, údržba, stavební činnost, úklid, kouření, dozor, pojištění, výcvik personálu, nekvalifikované hodnocení nebezpečných látek aj.

V rámci prevence ztrát každý řídicí pracovník obnovy musí určit zranitelnosti na svém úseku odpovědnosti a musí provést příslušná opatření. Během obnovy se musí pořizovat záznamy o pracích, aktech a postupech řízení, aby se při další akci dalo vyvarovat chybám. V rámci prevence se provádí dlouhodobá opatření (technická v projektu, výstavbě a provozu) i krátkodobá opatření při bezprostředním ohrožení (např. pytle s pískem při povodni), což nelze u živelních a jiných pohrom, které přichází bez varování a mají náhlý začátek, mezi něž patří např. zemětřesení, důlní ořes, lavina.

8. Plán kontinuity

Plánování kontinuity objektu / podniku / infrastruktury / technologie / činnosti v území je proces, který má za úkol navrhnout a implementovat opatření a postupy, které umožní správci / vlastníkovi reagovat na živelní či jinou pohromu nebo na některé její nepřijatelné dopady tak, aby kritické činnosti objektu / podniku / společnosti / území byly zachovány s plánovanou úrovní přerušení. Tj. plánování kontinuity činností je proces proaktivního plánování preventivních (je-li to možné) a reaktivních opatření na pohromu tak, aby se minimalizovaly ztráty na úroveň, kterou si společnost může dovolit.

Pro případ, že pomocí plánu kontinuity správce / vlastník / správa území nezvládne nouzovou situaci, se vytváří krizový plán, který obsahuje:

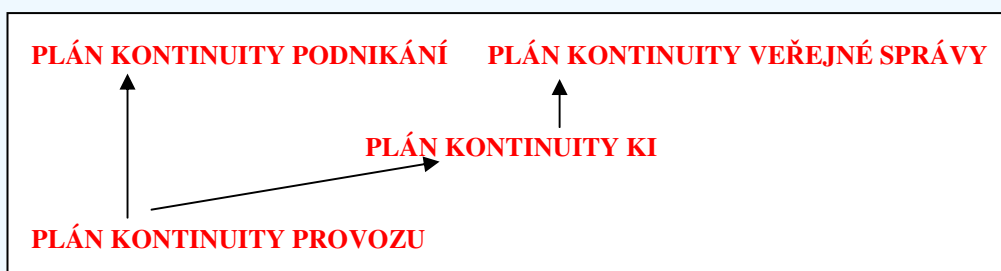
- kontakty na odpovědné činitele veřejné správy a výkonných složek, kteří zajistí pomoc při zvládnutí dopadů pohromy na chráněné zájmy,
- předpisy pro zaměstnance / občany, ve kterých je stanoveno, co mají dělat,

- postup pro jednání s médii,
- připravené informace pro veřejnost.

V praxi se používá několik druhů plánů continuity, které mají různou působnost a rozsah, a to:

- plán continuity činností provozu,
- plán continuity podnikání,
- plán obnovy po pohromách,
- plán pro opětovné zahájení podnikání,
- plán pro krizovou komunikaci,
- nouzový plán pro uživatele (obyvatele, zaměstnance).

Plán continuity zpracovává veřejná správa pro zajištění základních funkcí v území, vlastník podniku či infrastruktury či technologie, aby si zajistil obživu a zisk. Hierarchie plánů continuity je uvedena na obrázku 2.

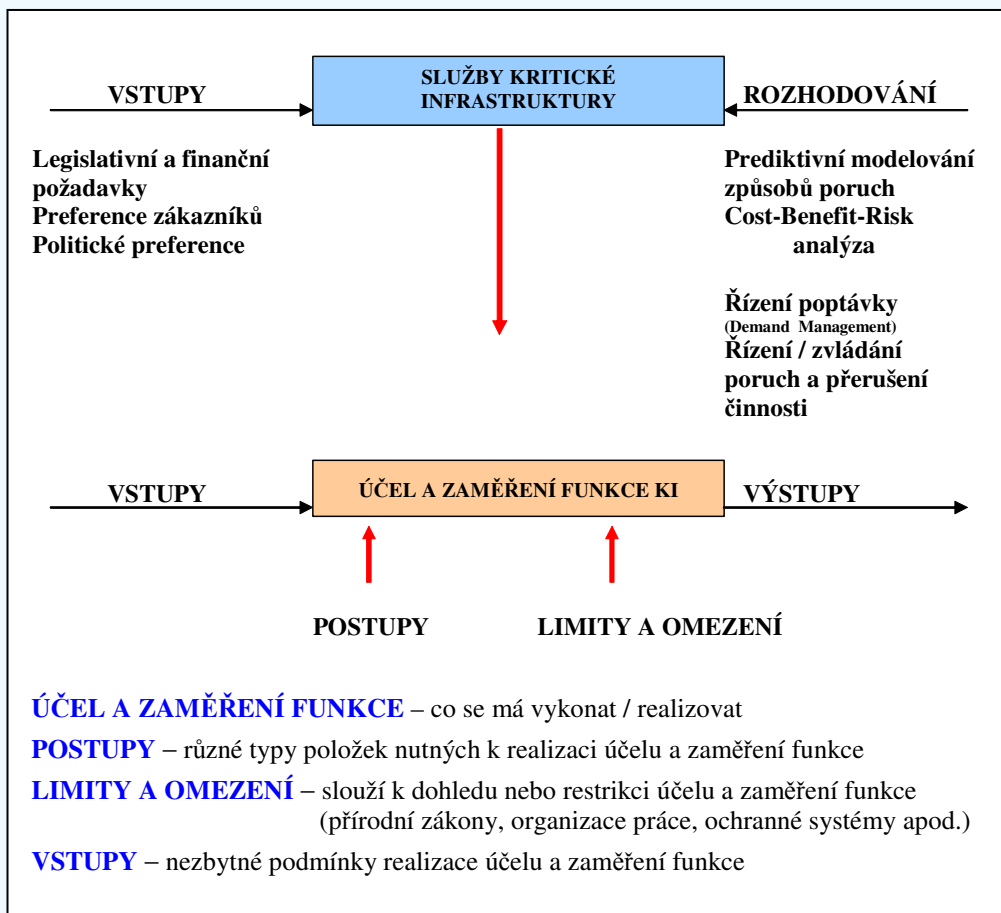

Obr. 2. Hierarchie jednotlivých plánů continuity pro danou kritickou infrastrukturu (KI).

Z analýzy a vyhodnocení poznatků ve shromážděné literatuře vyplývají dále uvedená doporučení pro českou praxi:

1. Plány continuity musí vycházet z metodiky procesní / funkcionální analýzy, která se konceptuálně zabývá vztahy uvedenými na obrázku 3. Je však nezbytné zformulovat vhodnou a přiměřenou metodiku procesní analýzy pro různé typy KI.
2. Infrastruktura a technologie se musí hodnotit z hlediska kritičnosti funkcí nejprve jako celek, a pak podle vztahu k určitému území. Kritičnost infrastruktury se musí stanovit na základě analýzy významných a nebezpečných poruch a selhání, ztrát a škod způsobených

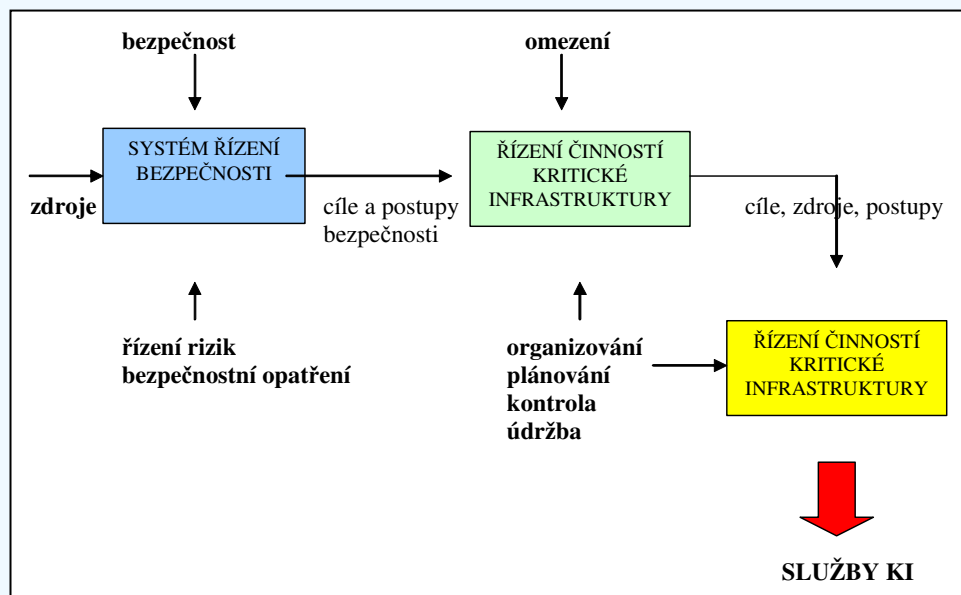
neprovoznost funkcce, vnějších pohrom, zmírňujících opatření, reakcí a látek v daném zařízení, úniků či vytékání látek (produktovody) apod.

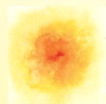
Obr. 3. Model procesní analýzy kritické infrastruktury (KI).

3. V rámci plánování kontinuity je žádoucí zabývat se vztahy mezi systémem řízení bezpečnosti, systémem řízení provozu kritické infrastruktury a výkonností provozu kritické infrastruktury, obrázek 4.
4. Je třeba určit v návaznosti na služby požadované od kritické infrastruktury a podle typu pohromy zařízení vyžadující bezprostřední odezvu, odezvu

v prvních dvou až šesti hodinách, odezvu v prvních šesti až dvanácti hodinách a odezvu na vyžádání.

Obr. 4. Vazby mezi jednotlivými systémy řízení kritické infrastruktury (KI).

9. Systém pro podporu rozhodování zaměřený na potřeby veřejné správy v oblasti řízení obnovy

Systém pro podporu rozhodování zaměřený na potřeby veřejné správy v oblasti řízení bezpečnosti a rozvoje území soustředěný na problematiku obnovy majetku v území postiženém živelní nebo jinou pohromou je navržen ve formě kontrolního seznamu, který zohledňuje kontinuitu kritické infrastruktury, tabulka 2. Pomocí něho lze zjistit, zda obnova je orientována na bezpečnost a rozvoj lidského systému, zda obnova probíhá v souladu s plánem obnovy a zda je při ní zohledněna přednostní orientace na kritickou infrastrukturu a kritické technologie. Systém hodnocení je třeba zvolit dle konkrétní potřeby. Pro jednoduché případy postačí kategorie „ano“ či „1“ a „ne“ či „0“. Pro složitější případy lze zvolit hodnocení 0 až 5 či podobně založené buď na subjektivním

hodnocení založeném na zkušenostech hodnotitele nebo na odpovědích expertů zpracovaných nějakou vybranou metodou.

Pro některé úlohy je možno kontrolní seznam uvedený v tabulce 2 zpřesnit o dále uvedené kontrolní otázky:

1. Jsou cíle územního (udržitelného) rozvoje v souladu s některým z konceptů pro řízení bezpečnosti území?
2. Zpracovala se analýza zranitelnosti území?
3. Je vytvořena metodická podpora analýzy zranitelnosti?
4. Je jedním ze strategických cílů rozvoje území návrh systému řízení bezpečnosti území včetně indikátorů pro měření bezpečnosti?
5. Spolupracují vlastníci kritické infrastruktury na plánech kontinuity s veřejnou správou? Jsou rozděleny jejich role a odpovědnosti?
6. Má veřejná správa při vytváření plánu obnovy území údaje z plánu obnovy a kontinuity podnikatelských subjektů?
7. Jsou stanovena kritéria hodnotící kvalitu plánu kontinuity a obnovy?
8. Je stanoven postup hodnocení a verifikace plánu obnovy?
9. Je plán obnovy součástí strategických plánů rozvoje území?
10. Existují plány zmírňujících opatření dopadů pohrom?
11. Kdo řídí organizací prací na vytváření plánu obnovy území a jací odborníci jsou členy týmu?
12. Pokud není k dispozici databáze vhodných opatření obnovy v závislosti na typu pohromy, předpokládá se její vytvoření (vlastní řešení, požadavek centrálního řešení apod.)?
13. Jaké specializace, zaměření mají odborníci zabývající se obnovou?
14. Z jakých metod hodnocení škod (dopadů) se vychází při návrhu opatření obnovy (průzkumná metoda, metoda průměrování apod.)?
15. Jsou navrženy mechanismy kontroly využívání finančních prostředků pro obnovu?
16. Jaký je návrh organizace realizace opatření obnovy?
17. Podle jakých kritérií se vybírají firmy pro realizaci obnovy?

Tab. 2. Kontrolní seznam pro obnovu území, který lze použít jako DSS.

Otázka	Hodnotový systém	Výsledek hodnocení
Jsou v území definovány cíle aplikace konceptu bezpečnosti a rozvoje území? Jsou promítnuty do řízení území v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém časovém úseku?		
Jsou naplněny cíle řízení bezpečnosti v území? Jsou v cílech naplněny závazky veřejné správy, které má s ohledem na bezpečnost a rozvoj lidského systému promítnutého do území s ohledem na stanovené chráněné zájmy?		
Je uložena závazně povinnost zpracovávat plán obnovy pro případ možných živelních či jiných pohrom, které mohou vyvolat v území situaci, při níž bude třeba vyhlásit krizovou situaci?		
Je zpracován plán obnovy majetku, především veřejného v území s ohledem na možné pohromy, které mohou mít v území nepříjatelné dopady?		
Zajišťuje plán obnovy přednostní obnovu kritické infrastruktury a kritických technologií?		
Je v území uložena povinnost vlastníkům kritické infrastruktury zpracovávat plány kontinuity?		
Je plán obnovy založen na plánech kontinuity pro objekty kritické infrastruktury a kritických technologií?		
Jestliže není uložena povinnost vlastníkům kritické infrastruktury a kritických technologií zpracovávat plány kontinuity, jsou opatření v plánu obnovy majetku v území potenciálně postiženém živelní nebo jinou pohromou uspokojující a efektivní?		
Je připraven koncept plánu prevence ztrát při obnově? Je uložena povinnost zpracovávat tento plán prevence?		
Jsou připraveny nástroje na včasný a správný sběr údajů o ztrátách, škodách a újmách na chráněných zájmech, které vznikly na veřejném majetku v území při živelní či jiné pohromě a při odezvě na ni?		

Jsou připraveny nástroje pro hodnocení dat a příslušní odborníci, kteří hodnocení provedou a odborníci, kteří hodnocení zkontrolují?		
Je k dispozici databáze vhodných opatření pro obnovu veřejného majetku v území po každém typu možné pohromy?		
Je připraven tým odborníků, který v případě potřeby provede výběr opatření obnovy s ohledem na zranitelnosti předmětného území, disponibilní zdroje, síly a prostředky v dané situaci?		
Jsou připraveny struktury projektů, pomocí nichž se obnova v území provede?		
Jsou zajištěny speciální finance na obnovu veřejného majetku v území postiženém živelní či jinou pohromou? V případě, že není zajištěna finanční rezerva na obnovu, jsou připraveny postupy, kterými se finance převedou z jiných položek?		
Jsou zajištěny firmy, které jsou schopné obnovu majetku v území provést?		
Jsou k dispozici právní nástroje, které zajistí, že firmy nezneužijí obnovu veřejného majetku v území postiženém živelní či jinou pohromou k nadměrnému zisku?		
Jsou k dispozici právní nástroje, které zajistí, že úměrně se na obnově území postiženém živelní či jinou pohromou budou podílet všichni zúčastnění?		
Jsou k dispozici nástroje, které zajistí pomoc z jiných regionů či států? Jsou k dispozici smlouvy o pomoci při obnově? Jsou tyto smlouvy obecné nebo obsahují konkrétní formy pomoci? Jsou formy pomoci uvedené ve smlouvách soustředěny na základní problémy, např. výpomoc pro zajištění funkcí konkrétní kritické infrastruktury či kritické technologie, která při pohromě selhala?		
Je zajištěn systém monitoringu obnovy? Je zajištěn soubor korekčních opatření ve prospěch kvalifikované a včasné obnovy pro případ potřeby?		

Je použití souboru korekčních opatření právně umožněno v případě potřeby vždy?		
Je použití souboru korekčních opatření právně umožněno v případě potřeby po řádném zdůvodnění?		
Jsou kodifikovány právní nástroje, které zajistí v případě potřeby vynucení správného provedení obnovy majetku v území postiženém živelní nebo jinou pohromou?		
CELKEM		

10. Dosavadní praxe

V oblasti řízení státu chybí strategie obnovy a její zásady, které se musí uplatnit při každé obnově po živelné a jiné pohromě, aby se zajistil rozvoj území i celého státu střednědobě a hlavně dlouhodobě. V důsledku toho se každá obnova provádí systémem případ od případu (ad hoc), což má za následek, že jednou se problém řeší jedním způsobem a jindy způsobem zcela protichůdným v závislosti na znalostech a možná i momentální náladě příslušného vedoucího pracovníka. Tento přístup je v rozporu se zásadami řízení (managementu) a někdy dokonce může vyvolávat pocity, že může vést k záměrnému poškozování občanů, společnosti i celého státu.

Z vyhodnocení legislativy a odborných postupů aplikovaných při obnově po povodních v letech 1997 a 2002 vyplývá, že v ČR je nutno vypracovat strategii obnovy, její zásady a pro možné předvídatelné živelné a jiné pohromy sestavit plány obnovy majetku v předpokládaném postiženém území předem. Protože z pochopitelných důvodů nelze zajistit obnovu všeho majetku v postiženém území najednou, je nutno stanovit priority a určitý řád, protože je zcela logické, že nejprve je třeba vždy obnovit kritické procesy, funkce a prvky v území. Pro dosažení konsensu je zcela nutné správně chápat význam slova „kritický“, které se dnes tak často používá v souvislosti s krizovým řízením v území, viz obrázek 1.

Absence plánů kontinuity a soustavy zásad pro obnovu majetku v území postiženém živelnou nebo jinou pohromou neumožňuje kvalitní evaluaci dokumentů navazujících na Národní rozvojový plán České republiky, viz.

operační program „Infrastruktura“, prioritní osa „Rozvoj dopravní infrastruktury“ a „Ochrana a zkvalitňování životního prostředí“.

Od počátku roku 2006 je domácí veřejnost svědkem celoplošného zpracování *regionálních operačních programů* (ROP) pro NUTS 2 (na období 2007-2013), které navazují na aktualizované *programy rozvoje územních obvodů krajů*. Tyto operační programy představují hlavní programové dokumenty, určující priority regionu pro čerpání strukturálních fondů EU v programovém období 2007–2013. Vychází z platných strategických a programových materiálů rozvoje příslušného kraje a dalších sektorových či průřezových koncepčních materiálů. Vytýčuje prioritní osy a oblasti podpory. Podporují využití potenciálu daného území a přispívají k jeho vyváženému rozvoji. Doposud však zůstaly bez povšimnutí bezpečnostní problémy související se strategickými plány rozvoje území. Potvrdil se fenomén absence myšlení v souvislostech a minimální popř. nulová snaha o koordinaci. V průběhu zpracování programových materiálů nebyly brány do úvahy horizontální souvislosti s dalšími dokumenty EU, které se dynamicky vynořily z dalších zdrojů. Jedná se např. o jednotný program na hodnocení ohrožení od pohrom všeho druhu z r. 2003 a přístup „all hazard approach“, o program na ochranu kritické infrastruktury EPCIP (*European Programme for Critical Infrastructure Protection*), ve kterém jsou členské země EU vyzvány k vypracování specifických kritérií pro identifikaci národní kritické infrastruktury NCI (*National Critical Infrastructure*). V českých strategických dokumentech a v číselníku indikátorů pro ROP toto není zohledněno, ačkoliv v některé z nich se kritické infrastruktury bezprostředně týkají. Tím je systémově opomenut aktuální úkol řešit rizika spojená s bezpečností a udržitelným rozvojem území, které je základním subsystémem lidského systému. ***Výsledky sledovaného projektu založené na řízení bezpečnosti území ukazují způsob řešení, který je v souladu s odborným poznáním i s přístupy běžně používanými v EU, a to nejen při obnově po živelních či jiných pohromách.*** Navržený způsob řízení bezpečnosti a rozvoje území je průhledný a nedává prostor pro uplatnění lokálních parciálních zájmů tam, kde nezralé formace občanské společnosti v regionu nemohou soupeřit s kapitálově silnými skupinami.

11. Spolupráce resortů veřejné správy a účast veřejnosti

Úloha státu / veřejné správy při obnově spočívá v tom, že musí prosadit, aby veřejné zájmy byly upřednostněny před zájmy soukromými a že se musí poskytnout asistenční služba potřebným, tj. postiženým pohromou.

Obnova majetku v území postiženém živelní nebo jinou pohromou je komplexní problém, který se týká mnoha resortů. Proto k jejímu zvládnutí musí být zajištěna spolupráce resortů i koordinace forem státní pomoci.

S ohledem na vymezení základních funkcí v území dle odst. 5 § 2 zákona č. 12/2002 Sb. je podle resortních kompetencí plynoucích ze zákona č. 2/1969 Sb., v platném znění dělba působností pro poskytování státní pomoci uvedená orientačně v tabulce 3. Uvedené orientační rozdělení působností může působit obtíže např. tehdy, pokud předmětný majetek slouží k několika rozdílným funkcím, které kompetenčně náleží různým resortům (kolize např. při souběhu výrobních, obchodních a dopravních živností), nebo při posuzování příslušnosti k působnostem Ministerstva zemědělství a Ministerstva životního prostředí např. při narušení ochrany vodních zdrojů.

Tab. 3. Dělbá kompetencí resortů při obnově majetku postiženém živelní nebo jinou pohromou.

Základní funkce v území (podle vymezení v § 2 odst. 5 zákona č. 12/2002 Sb.)	Resortní příslušnost (orientačně)
Dopravní obslužnost, veřejné pošty a telekomunikace	Ministerstvo dopravy a spojů
Zdravotnictví a zásobování léky	Ministerstvo zdravotnictví
Sociální služby	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Školské služby	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Bydlení	Ministerstvo pro místní rozvoj
Zásobování elektrickou energií, plynem energetickými surovinami a potravinami	Ministerstvo průmyslu a obchodu
Zásobování vodou, krmivý pro živočišnou výrobu, odvádění odpadních vod	Ministerstvo zemědělství
Likvidace komunálního odpadu	Ministerstvo životního prostředí

Základní právní východiska pro poskytování státní pomoci určuje ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 12/2002 Sb., ze kterého vyplývá, že při poskytování státní pomoci se postupuje podle rozpočtových pravidel (především jde o § 12 – 19 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů), popř. může jít o postup podle § 24 téhož zákona ohledně uskutečnění nezbytných výdajů nezabezpečených ve státním rozpočtu.

Ustanovení § 4 odst. 4 zákona č. 12/2002 Sb. stanoví, že ministerstva určená ve strategii obnovy území poskytují pomoc na základě nařízení vlády č. 399/2002 Sb., kterým se provádí ustanovení zákona č. 12/2002 Sb.

Analýza konkrétních procesů obnov po pohromách ve světě i teoretické údaje v odborné literatuře jednoznačně ukazují, že obnova je nejúčinnější, když se jak jednotlivci, tak společnost aktivně podílí na obnově. Proto veřejná správa musí klást důraz na:

- občanskou angažovanost,
- úroveň řízení území na lokální úrovni,
- přístup společnosti k postižené oblasti,
- rozdílné dopady či potřeby různých společenství či jednotlivců,
- poskytování finančních prostředků jednotlivcům a společenstvím,
- minimum zasahování do činností spojených s iniciativou,
- uznání nápaditosti,
- plánované a včasné ukončení akcí,
- odpovědnost, flexibilitu, adaptabilitu a citlivost,
- integraci služeb,
- koordinaci.

Za jeden z nejúčinnějších způsobů řízení obnovy je považováno zřizování obecních komisí pro obnovu, které jsou složeny ze zástupců:

- státní správy,
- místní / městské / krajské samosprávy,
- soukromých a dobrovolných institucí,
- různých etnik,
- postižené (nějak handicapované) části společnosti.

Tyto komise vytváří mechanismus pro koordinaci informací, zdrojů a služeb pro podporu postižené společnosti, stanoví priority a připravují informace o vývoji konkrétní situace. Zároveň poskytují informace a rady postižené

společnosti a organizacím provádějícím obnovu. Jejich výhody jsou v tom, že zajišťují:

- orientaci procesu obnovy na konkrétní lokalitu a společnost,
- uznání obecných zájmů postižené společnosti,
- spravedlivé použití zdrojů a služeb,
- ustanovení mechanismu pro identifikaci a upřednostnění potřeb společnosti,
- celkové monitorování procesu obnovy,
- naplnění osobitých potřeb, které nelze uspokojit uvnitř společnosti a které vyžadují podporu z regionální / místní, nebo státní / krajské úrovně.

Koncept obnovy zdůrazňuje, že je třeba, aby se občané postižení pohromou účastnili obnovy, protože to vede k podpoře a údržbě identity, důstojnosti a autonomie lidí či společnosti postižené pohromou. Dále je třeba zajistit, aby k pomoci a informacím měli přístup i lidé, kteří nemluví národním jazykem.

12. Rámcová doporučení

Pro obnovu území je třeba vzít v úvahu poznatky a zkušenosti obecně platné a také momentální situaci, za které začne obnova. To znamená, že se vychází z připravených podkladů, které se modifikují s ohledem na stávající situaci. Protože ze zřejmých a pochopitelných důvodů se při obnově území zabýváme škodami, které vznikly v území přímo při ataku pohromou, v průběhu časového úseku, kdy se prováděla odezva a i opatřeními odezvy, je nutné zabránit dalším ztrátám a zpracovat plán prevence ztrát při obnově.

Na základě zkušeností je třeba vždy při obnově území postiženém živelní či jinou pohromou nejprve obnovit kritickou infrastrukturu a kritické technologie, aby byly vytvořeny podmínky pro kvalifikovanou odezvu, stabilizaci života v území, tj. pro přežití lidí a pro prevenci zbytečných ztrát, a v neposlední řadě i pro nastartování rozvoje. Nezbytným předpokladem pro obnovu kritických položek, tj. kritické infrastruktury a kritických technologií, je právně uložit vlastníkům kritické infrastruktury a kritických technologií a veřejné správě zpracovávat plány kontinuity pro kritické infrastruktury a kritické technologie. Ačkoliv každá z uvedených stran zpracovává plán kontinuity z jiného pohledu, plány musí být provázané.

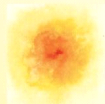
Pro podpůrný systém pro podporu rozhodování ve prospěch zajištění kontinuity kritické infrastruktury při obnově majetku v území postiženém živelní nebo jinou pohromou je zcela zásadní koncept pro určování kritických prvků, kritických procesů, kritických funkcí, kritické infrastruktury a kritických technologií v území. Tento koncept se opírá o metodologii rizikové analýzy a o aktuální pojmy řízení bezpečnosti v území.

Lze shrnout, že koncept pro určování kritických prvků, kritických procesů, kritických funkcí, kritické infrastruktury a kritických technologií v území, je determinován:

- způsobem hodnocení (přijímání) rizika, posuzování a zvládnání rizika,
- metodologií rizikové analýzy a operačního výzkumu,
- nástroji řízení bezpečnosti včetně nástrojů krizového managementu,
- specifickými zvláštnostmi kybernetické infrastruktury,
- hrozbou konvenčního a nekonvenčního terorismu,
- způsobem určování priorit zranitelnosti systému,
- povědomím obyvatelstva a vlastnostmi post-moderní společnosti.

Důvody, proč se určují kritické prvky, kritické procesy, kritické funkce, kritická infrastruktura a kritické technologie v území jsou dány požadavkem na snížení rizik pro lidský systém z pohledu jeho bezpečnosti a rozvoje v nejširším slova smyslu. Jde o snížení míry zranitelnosti (zvýšení odolnosti) klíčových elementů lidského systému, které jsou zásadní pro existenci společnosti na všech úrovních organizace a státní správy, zajištění funkčnosti životodárných systémů a racionální ochranu kritické infrastruktury.

Analýzy a hodnocení provedené v rámci projektu i zkušenosti z minulých krizových situací na území České republiky ukázaly, že problematika obnovy a s ní spojená obnova kritické infrastruktury je životně důležitá. Proto je třeba kodifikovat povinnost zpracovávat plány obnovy území po živelních a jiných pohromách, s ním spojené plány prevence ztrát při obnově, plány kontinuity a krizové plány pro kritické infrastruktury a technologie.

Příloha 1 - Směrnice pro hodnocení ohrožení a z nich plynoucích rizik

§ 1

Pojmy

S cílem zajistit přesnou a odbornou komunikaci a srovnatelné výsledky hodnocení na úseku řízení bezpečnosti území a krizového řízení i v oblastech souvisejících se do praxe zavádí pojmy, jejichž seznam a výklad je v tabulce 2.

§ 2

(1) Řízení bezpečnosti a jeho integrální část krizové řízení v České republice zajišťují, že stát:

- a) řídí ochranu životů, zdraví a bezpečí občanů, majetku, životního prostředí, veřejného blaha, technologií a infrastruktury, tj. integrální bezpečnost občanů (lidskou bezpečnost),
- b) zvažuje všechny významné pohromy možné na území státu a proti jejich výskytu a popřípadě dopadům řídí prevenci a připravenost,
- c) vytváří odborné zázemí, strukturu řízení, výkonné složky, prostředky a pomůcky k tomu, aby zabezpečil chráněné zájmy státu, tj. aby zajistil ochranu životů, zdraví a bezpečí občanů, majetku, životního prostředí, veřejného blaha, technologií a infrastruktury, tj. integrální bezpečnost občanů,
- d) vytváří odborné zázemí, strukturu řízení, výkonné složky, prostředky a pomůcky k tomu, aby zajistil obnovu a rozvoj po každé pohromě.

(2) Řízení bezpečnosti a jeho integrální část krizové řízení v České republice jsou chápány jako proaktivní a strategický způsob řízení zohledňující předběžnou opatrnost a vedoucí k růstu bezpečnosti, tj. zahrnují:

- e) prevenci, to znamená zavedení systému, který zabraňuje výskytu pohrom a v případě jejich výskytu zmírňuje jejich dopady na chráněné zájmy státu aktivními i pasivními opatřeními,
- f) připravenost na zvládnutí pohrom, které se mohou vyskytnout,
- g) zvládnutí dopadů možných pohrom s přiměřenými ztrátami a přiměřenými zdroji,
- h) zajištění návratu území či státu do stabilizovaného stavu, obnovu a nastartování dalšího rozvoje.

§ 3

Postup a metodika zpracování dat

(1) V České republice jsou sledovány a analyzovány:

- a) přírodní (živelní) pohromy: laviny, horké vlhké letní dny, sucho, protržení hrází, povodně, zemětřesení, sesuvy svahů, řícení skal, lesní požáry, vichřice, tornáda, nadměrné dešťové nebo sněhové srážky, výrony plynů ze zemského nitra,
- b) technologické pohromy: nehody v chemickém a dalším průmyslu, indukovaná zemětřesení (důlní či horské otřesy, otřesy indukované přehradami, injekcemi tekutin do zemského nitra, čerpáním tekutin ze zemského nitra, umělými explozemi), havárie při dopravě a skladování chemických materiálů, dopravní havárie, radiační havárie a velká znečištění životního prostředí.
- c) pohromy způsobené narušením rovnováhy v lidské populaci, životním prostředí, lidské společnosti a kritické infrastruktuře:
 - (a) defekty v životním prostředí: hromadné nákazy polních kultur, hromadné nákazy zvířat, poruchy rázu krajiny a lidských sídel,
 - (b) defekty v lidské populaci: nemoci, epidemie, pandemie, lidské chyby,
 - (c) defekty v lidské společnosti, tj. defekty ve veřejné bezpečnosti a pořádku, šikana, diskriminace, kriminalita, terorismus, války, ozbrojené konflikty,
 - (d) defekty v kritické infrastruktuře, tj. v ekonomické, řídicí a finanční sféře, územní, organizační a společenské infrastruktuře, informačních technologiích, komunikacích, energetice, peněžnictví atd.

(2) Data o pohromách musí být zpracována odborně správným postupem. Musí být určeny dále uvedené hlavní charakteristiky pohrom: četnost, velikost, podstata či příčina vzniku, místo výskytu, dynamika rozvoje, velikost dopadů (schopnost ničit).

(3) U každé pohromy, jejíž pravděpodobnost výskytu je, není-li jiným právním předpisem stanoveno jinak, větší než 5×10^{-2} za rok, je nutno provádět:

- d) hodnocení ohrožení v celostátním měřítku v určeném časovém intervalu a s ohledem na data v území, jehož rozloha zajišťuje, že nejistoty a neurčitosti dat v čase a prostoru lze statisticky zhodnotit. Není-li jinými právními předpisy stanoveno jinak, bere se při hodnocení v úvahu časový interval 100 let,
- e) hodnocení rizik na základě hodnoty ohrožení, stanovené dle písm. a), a místní zranitelnosti,
- f) řízení rizik (snížení velikosti rizika na přijatelnou míru pomocí snižování místní zranitelnosti),
- g) řízení bezpečnosti (další snížení rizika zaváděním preventivních opatření proti vybraným zranitelnostem a provádění opatření vedoucích k vyšší bezpečnosti) s ohledem na rizika všech možných pohrom v daném území a všechny chráněné zájmy.

(4) Hodnocení ohrožení i rizik u měřitelných pohrom se provádí na základě deterministického nebo pravděpodobnostního přístupu dle postupů a algoritmů upravených technickou normou v oboru, do jehož věcné působnosti pohroma spadá.

(5) Hodnocení na základě inženýrského úsudku, analogie či teoretického modelu jsou možná jen v případech, kdy není dostatek dat. V těchto případech však musí být založen monitoring, na jehož základě budou výsledky předmětných metodik ověřeny.

(6) V případě pohrom, které nejsou exaktně měřitelné, se používá k jejich klasifikaci verbální stupnice a hodnocení se provádí specifickými metodami agregace dle postupů upravených technickou normou v příslušném oboru.

(7) V případě, že se pro hodnocení použije jiný způsob, než stanovený technickou normou, musí zpracovatel kvalifikovaně prokázat, že jeho výsledky jsou srovnatelné s postupem určeným příslušnou technickou normou.

(8) Dopady pohrom se pro potřeby veřejné správy klasifikují do následujících kategorií:

- 0: zanedbatelné z hlediska života občana (bez barevného označení),
- 1: nedůležité z hlediska občana (označení modrou barvou),
- 2: důležité z hlediska občana (označení zelenou barvou),
- 3: závažné z hlediska společnosti (označení žlutou barvou),
- 4: velmi závažné z hlediska společnosti (označení oranžovou barvou),
- 5: ohrožující existenci či podstatu společnosti (označení červenou barvou).

Pohromy, které mají dopady z kategorie 3 až 5, vyvolají nebo mohou vyvolat nouzovou až kritickou situaci na území různého rozsahu, a proto se pro ně připravují specifická opatření v rámci nouzového a krizového plánování.

(9) Všechny pohromy, které mohou mít na základě hodnocení dle odst. 3 či odst. 4 dopady náležící do kategorie 3 či vyšší, musí být monitorovány. Monitoring musí být založen na současném vědeckém a technickém poznání a musí být prováděn organizací mající příslušnou akreditaci. Za monitoring odpovídá resort, do jehož věcné působnosti pohroma patří dle zákona č. 2/1969 Sb. v platném znění.

§ 4

Způsob výběru specifických a kritických pohrom v území

(1) Ministerstvo vnitra na základě odborného hodnocení, které zajistí věcně příslušná ministerstva a ústřední orgány státní správy stanoví seznam pohrom, které musí být na území ČR sledovány (§ 3 odst. 1) s ohledem na nouzové a krizové plánování, tj. stanoví se specifické a kritické pohromy.

(2) Ministerstva a ústřední orgány státní správy zpracují plošné rozložení výsledků hodnocení ohrožení od pohrom stanovených dle odst. 1 a upraví metodiky hodnocení a metodiky monitoringu (§ 3 odst. 2 až 9).

§ 5

Opatření pro zvládnutí specifických a kritických pohrom

(1) Pro každou pohromu, která je zařazena v daném území do souboru specifické pohromy příslušný veřejné správy zajišťuje, že se provádí předem opatření proti výskytu

pohromy a opatření na zmírnění dopadů pohromy. Zajišťuje dále připravenost, adekvátní odezvu v případě výskytu pohromy i obnovu území po pohromě, přičemž:

- a) preventivní opatření jsou opatření technická, organizační, vzdělávací, výchovná, právní a popř. jiná. Jsou stanovená celostátními právními předpisy charakteru podobnému technickým normám, zohledňují místní zranitelnost a podmínky,
- b) připravenost znamená:
 - (a) zpracování scénářů odezvy všech možných zúčastněných s ohledem na specifické vlastnosti pohromy na daném území,
 - (b) aplikaci občanských opatření na zmírnění dopadů pohromy včetně výcviku občanů,
 - (c) výcvik výkonných složek na provedení profesionální odezvy (zásahu),
 - (d) alokaci specifických prostředků, pomůcek a finančních prostředků,
 - (e) zpracování scénáře řízení, tj. způsobu jednání a rozhodování krizového štábu, jmenování vedoucího a členů krizového štábu a specifikace dokumentace,
- c) odezva se provádí dle scénáře zásahu sestaveného s ohledem na scénář pohromy v daném území,
- d) obnova se plánuje s ohledem na scénář pohromy v daném území tak, aby se dosáhla stabilita území, aby nedošlo k dalším ztrátám a aby se zajistil rozvoj území.

(2) Orgán krizového řízení kraje na základě dat získaných dle § 4:

- a) zváží na svém území soubor pohrom uvedený v §3 odst. 1 na základě výsledků hodnocení dle písm. a) odst. 3 § 3 stanoví pohromy důležité pro území, které budou předmětem dalšího šetření v území,
- b) v souladu s písm. b) odst. 3 § 3 zajistí hodnocení rizik s ohledem na místní zranitelnost podloží, objektů, lidí a společnosti,
- c) v případě nepřijatelných rizik (pohroma v časovém intervalu 100 let může vyvolat škody s pravděpodobností výskytu větší než 0.5×10^{-4} za rok) předmětnou pohromu zařadí do souboru specifické pohromy pro dané území. pro každou takovou pohromu zajistí zpracování scénáře dopadů pohromy na území,
- d) posoudí dopady specifických pohrom i s ohledem na jejich možnou kumulaci a určí, které z nich mohou narušit stabilitu území a společnosti na území, tj. vyvolat krizovou situaci a tyto zařadí do souboru kritických pohrom.,

(3) Bezpečnostní rada kraje určí obce, které mohou být postiženy nepřijatelnými dopady v případě výskytu specifických a kritických pohrom a stanoví úkoly, které budou plnit v rámci krizového řízení.

(4) Pro každou pohromu, která je zařazena v daném území do souboru kritické pohromy orgán krizového řízení zajišťuje plnění a obnovu základních funkcí území za použití nadstandardních opatření specifikovaných v zákoně 240/2000 Sb. v platném znění. K tomuto účelu zpracovává matice odpovědnosti za jednotlivé úseky krizového řízení včetně monitoringu.

(5) Orgány územního rozvoje zajistí, aby pro specifické a kritické pohromy byla ve vytipovaném území prováděna systematicky opatření v územním plánování, umisťování, projektování, výstavbě a provozu občanských a technologických objektů. V případě rizikových technologií a infrastruktur zajistí, aby se prováděla specifická opatření pro kritické pohromy ve vytipovaných místech v území s cílem dosáhnout zvyšování bezpečnosti a udržitelný rozvoj území.

(6) Za účelem zvládnutí kritických pohrom orgány krizového řízení zajišťují zpracování krizového plánu území, krizových plánů úřadů státní správy a plánů kontinuity pro kritické funkce, procesy a objekty v území.

§ 6

Postup při výskytu pohromy, která je nepředvídaná na základě hodnocení ohrožení

V případě, že na území České republiky se vyskytne pohroma nepředvídaná na základě hodnocení ohrožení a z nich plynoucích rizik, provede se hodnocení ohrožení od pohromy dle odst. 3 § 3 buď na základě analogie či modelu. Jestliže na základě tohoto hodnocení lze dopady zařadit do kategorie 2 a vyšší dle odst. 3 § 3, zařadí se tato do specifických či kritických pohrom a aplikují se ustanovení odst. 7 § a § 5 v odpovídajícím rozsahu.

§ 7

Matice odpovědnosti

(1) Na zajišťování bezpečnosti a rozvoje, tj. i na zvládnutí kritických pohrom se musí podílet všechny orgány státní správy, právnické a fyzické osoby a také všichni občané. Proto se soustřeďuje pozornost na základní funkce, procesy a objekty v území (tzn. kritické objekty, kritické technologie a kritická infrastruktura), které zajišťují minimální rozsah života společnosti.

(2) Zabezpečení každé základní funkce území v odstavci 1 koordinuje resort, který je určen zákonem č. 2/1969 Sb. nebo vládou. Tento resort má primární odpovědnost a ke zvládnutí situace mu pomáhají resorty spolupracující. K zajištění přehlednosti se sestavují matice odpovědnosti. Ve sloupcích matice jsou uvedeny názvy resortů, právnických a fyzických osob a v řádcích matice jsou uvedeny základní funkce území či jednotlivé činnosti, o jejichž zajištění jde.

(3) Odpovědnosti resortů jsou stanoveny bez ohledu na pohromu, a to proto, že jde o zajištění správy a stability území, existence státu a jeho funkcí za každých podmínek. Teprve na úrovni resortů se stanovují způsoby, jak resort zajistí svou odpovědnost při různých kritických pohromách s ohledem na jejich specifika. Pro jednotlivé kritické pohromy se matice odpovědnosti sestavují pro monitorování, hodnocení, preventivní opatření, zmírňující opatření, odezvu a obnovu.

Příloha 2 - Seznam pojmů

Pojem	Význam (definice) pojmu
Základní funkce státu	Základní funkcí státu je zajistit ochranu chráněných zájmů státu a udržitelný rozvoj státu.
Chráněné zájmy (státu) / Předmět nouzového plánování / Základní zájmy státu	Chráněné zájmy (státu) jsou cíle státu, které jsou prioritně ochraňovány (obvykle životy, zdraví a bezpečí lidí, majetek, životní prostředí, veřejné blaho, technologie, infrastruktura, existence státu).
Lidský systém	Lidský systém je minimální prostor pro život člověka a lidskou společnost, tj. zahrnuje prvky, které tvoří lidi, části životního prostředí nezbytné pro život lidí, části planety Země nezbytné pro život lidí, majetek, technologie, infrastruktury a vazby a toky mezi těmito prvky.
Chráněné zájmy lidského systému	Chráněné zájmy lidského systému jsou komponenty, vazby a toky v lidském systému, které jsou nutné pro jeho bezpečnost a udržitelný rozvoj.
Bezpečí	Bezpečí je stav lidského systému, při kterém vznik újmy na chráněných zájmech má přijatelnou pravděpodobnost (tj. je téměř jisté, že ujma nevznikne).
Nebezpečí	Nebezpečí je stav lidského systému, při kterém vznik újmy na chráněných zájmech má vysokou pravděpodobnost (tj. je téměř jisté, že ujma vznikne).
Bezpečnost	Bezpečnost je soubor opatření k ochraně a rozvoji lidského systému, tj. k ochraně a rozvoji chráněných zájmů.
Nebezpečnost	Nebezpečnost je soubor vlastností a charakteristik prvků, látek, pohrom, procesů a činností, které na chráněných zájmech působí nebo za jistých podmínek mohou působit újmu (zdroj zranění, škod, ztrát).
Lidské bezpečí	Lidské bezpečí je stav lidského systému, při kterém vznik újmy na lidech má přijatelnou pravděpodobnost, a to při zvážení všech prvků, vazeb a toků v lidském systému, které mohou zprostředkovat nebo přispět ke vzniku újmy na lidech.
Lidská bezpečnost	Lidská bezpečnost je soubor opatření k ochraně a rozvoji lidí a lidské společnosti, a to při zvážení všech prvků, vazeb a toků v lidském systému, které mohou zprostředkovat nebo přispět ke vzniku újmy na lidech nebo lidské společnosti.
Škoda	Škoda je újma na životě, zdraví a bezpečí lidí, majetku,

	veřejném blahu, životním prostředí, infrastruktuře a technologiích, kterou lze vyjádřit v penězích.
Zranitelnost	Zranitelnost je náchylnost ke vzniku škody.
Dopad	Dopad je nepříznivý účinek (působení) jevu v daném místě a čase na chráněné zájmy.
Nepřípustný / Nepřijatelný dopad	Nepřípustný dopad je dopad, který může způsobit nebo způsobí škodu na jednom či více chráněných zájmech.
Pohroma	Pohroma je jev, který vede nebo může vést k újmě a značné škodě na chráněných zájmech. Tj. je to jev, který vede nebo může vést k nepřijatelnému dopadu na chráněné zájmy.
Ohrožení	Ohrožení danou pohromou je soubor maximálních dopadů pohromy, které lze očekávat v daném místě za specifikovaný časový interval s pravděpodobností rovnou stanovené hodnotě. Podle norem a standardů je obvykle určeno velikostí pohromy, která se vyskytne s pravděpodobností větší nebo rovné 0.05 s ohledem na četnostní rozdělení pro časový interval sto let.
Riziko	Riziko je míra výskytu nepřijatelných dopadů vyvolaných největší očekávanou pohromou v daném místě, tj. pohromou o velikosti rovné zvolené hodnotě ohrožení.
Hrozba	Hrozba je míra výskytu útoku (teroristického nebo vojenského) v daném místě. Je to pravděpodobnost, že vznikne nebo může vzniknout událost nebo soubor událostí, zcela odlišných od žádoucího stavu či vývoje chráněných zájmů z hlediska jejich celistvosti a funkce.
Nouzová situace	Nouzová situace je stav, který vyvolá vznik pohromy.
Kategorie nouzové situace	Kategorie nouzové situace je mírou závažnosti nouzové situace z hlediska jejich dopadů na chráněné zájmy. Závisí na době trvání, intenzitě dopadů pohromy, velikosti oblasti zasažené dopady pohromy a na množství lidí zasažených dopadem pohromy. Rozlišují se následující kategorie: 0: zanedbatelné z hlediska života občana, 1: nedůležité z hlediska občana, 2: důležité z hlediska občana, 3: závažné z hlediska společnosti, 4: velmi závažné z hlediska společnosti, 5: ohrožující existenci či podstatu společnosti.
Nástroje státu k zajištění ochrany chráněných zájmů a k zajištění rozvoje státu	Nástroje státu k zajištění ochrany chráněných zájmů a k zajištění rozvoje jsou: - řízení založené na kvalifikovaných datech a správných

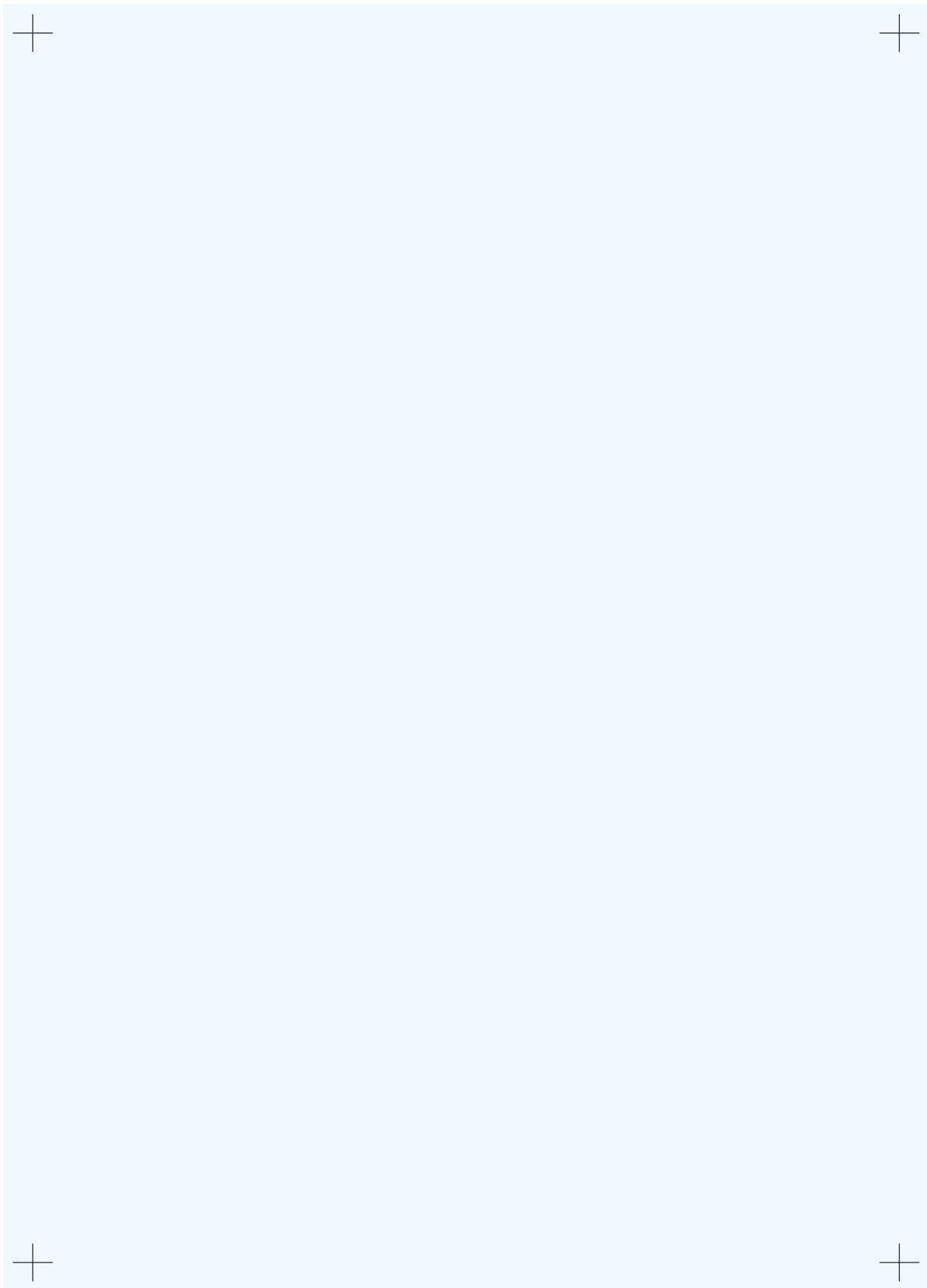
	<p>metodách rozhodování,</p> <ul style="list-style-type: none"> - výchova a vzdělání občanů, - specifická výchova technických a řídicích pracovníků, - standardy, normy a předpisy, tj. regulace procesů, které mohou nebo by mohly vést k výskytu (vzniku) pohromy, - inspekce, - výkonné složky ke zvládnutí nouzové situace, - plánování: bezpečnostní / územní / nouzové / krizové.
Nouzové plánování	<p>Nouzové plánování je soubor opatření pro:</p> <ul style="list-style-type: none"> - předcházení a zabránění výskytu pohrom, kterým zabránit lze, - zmírnění dopadů pohrom, kterým nelze zabránit, - implementaci opatření nutných pro zvládnutí nouzových situací kategorie 2 – 4, - zajištění stabilizace situace, obnovy a dalšího rozvoje.
Krizové plánování	<p>Krizové plánování je soubor opatření která:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sníží na přijatelnou míru výskyt nouzových situací kat.5, - umožní situace kategorie 5 zvládnout, - zmírní dopady nouzových situací kategorie 5 na chráněné zájmy státu, - zajistí obnovu a další rozvoj chráněných zájmů státu.
Hodnocení pohromy / Hodnocení ohrožení / Hodnocení rizik	<p>Hodnocení pohromy / Hodnocení ohrožení / Hodnocení rizik jsou pracovní metody rizikového inženýrství.</p> <p>Podle charakteru pohromy se použijí u:</p> <ul style="list-style-type: none"> - měřitelných pohrom příslušné (technickými normami nebo obdobnými právními předpisy stanovené) deterministické nebo pravděpodobnostní přístupy, - u neměřitelných pohrom (oblast veřejného pořádku, ekonomiky, peněžnictví, informatiky, terorismu aj.) přístupy založené na agregaci (zásady agregace jsou určeny technickými normami nebo obdobnými právními předpisy) statistických znaků.
Scénář pohromy	<p>Scénář pohromy je soubor izolovaných i propojených dopadů v prostoru a čase, který vyvolá nebo může vyvolat vznik událostí lišících se od předpokládaného stavu či vývoje systému (objektu), jeho celistvosti a funkce.</p>
Relevantní pohroma	<p>Relevantní (významná) pohroma je pohroma, která v daném území má nebo může mít dopady.</p>
Specifická pohroma	<p>Specifická pohroma je relevantní pohroma, která v daném území za určený časový interval (není-li stanoveno jinak, tak 100 let) má nebo může mít nepřijatelné (nepřípustné) dopady.</p>
Kritická pohroma	<p>Kritická pohroma je specifická pohroma, která v daném území za určený časový interval (není-li stanoveno jinak, tak 100 let) má nebo může mít nepřijatelné (nepřípustné) dopady takové</p>

	intenzity nebo rozsahu, které vedou k destabilizaci území.
Kritická situace	Kritická situace je nouzová situace vyvolaná výskytem kritické pohromy nebo nouzová situace kategorie 5.
Monitoring	Monitoring je specifický způsob sledování a vyhodnocování údajů v čase a území, sloužící pro získání poznatků potřebných pro rozhodnutí o určitém záměru anebo k vydání výstrahy či předpovědi.
Opatření	Opatření je nástroj k odvrácení a ke zmírnění dopadů pohromy v prostoru a čase (odvrácení, zmírnění či zvládnutí nouzové situace) nebo k zajištění obnovy a rozvoje chráněných zájmů
Ochrana	Ochrana je soubor opatření pro zach. a rozvoj chrán. zájmů. Je založena na principu předběžné opatrnosti.
Zvládnutí nouzové situace	Zvládnutí nouzové situace je skutečnost (dosažení stavu), při které škody vzniklé v důsledku výskytu nouzové situace jsou tak nízké, že jsou snadno odstranitelné nebo přijatelné.
Odezva	Odezva na nouzovou situaci je provedení souboru opatření, který vede ke zvládnutí nouzové situace, tj. ke: - stabilizaci situace v postižené oblasti a jejím okolí, - zamezení či alespoň omezení dalšího rozvoje nouzové situace, - zamezení či alespoň zmírnění dopadů na lidi, majetek, životní prostředí, lidskou společnost, technologie a infrastrukturu. U pohrom, které jsou předvídatelné a nebo vznikají pozvolna lze stanovit několik vývojových fází (stavů) a dle nich rozdělit odezvu a její přípravu do několika etap: bdělost – varování; pohotovost; vlastní odezvu.
Obnova	Obnova je soubor opatření pro zajištění stability území / objektu, likvidaci odstranitelných škod v území / objektu a pro zahájení (nastartování) dalšího rozvoje území / objektu.
Scénář odezvy	Scénář odezvy je propojený soubor opatření v čase a prostoru, který stanovuje postup ke zvládnutí nouzové situace.
Specifický scénář odezvy	Specifický scénář odezvy je scénář odezvy na specifickou pohromu, který je založen na znalostech podstaty pohromy a jejich dopadů. Přípravuje ho výkonná složka, která je odpovědná za zvládnutí této pohromy.
Kritický scénář odezvy	Kritický scénář odezvy je scénář odezvy na kritickou pohromu. S ohledem na charakter kritické pohromy ho připravují vláda a ústřední správní úřady.
Scénář obnovy	Scénář obnovy je propojený soubor opatření, který vede ke stabilizaci situace, k likvidaci odstranitelných škod a k nastartování dalšího rozvoje. Patří do něho plán na prevenci ztrát při obnově.
Prevence	Prevence je soubor opatření pro snížení pravděpodobnosti

	výskytu pohromy / vzniku nouzové situace a popř. pro provádění opatření na zmírnění dopadů pohromy / nouzové situace předem.
Přípravenost	Přípravenost je: - vypracování příslušných scénářů odezvy, - zajištění příslušných výkonných složek a jejich výcviku, pomůcek, osob, technických prostředků a financí pro realizaci příslušných scénářů odezvy, - zajištění příslušného vzdělání a přípravy veřejné správy, občanů a dalších zúčastněných a jejich případného materiálně technického vybavení.
Výkonná složka	Výkonná složka je zvláště vytvořená, speciálně vzdělaná, vyškolená a vybavená složka určená k provádění zásahu při nouzových a kritických situacích. <i>Pozn.: V ČR jsou těmito složkami Hasičský záchranný sbor ČR (HZS), Policie ČR, zdravotníci, Armáda ČR, vodní záchranníci aj. Jsou spojeny do integrovaného záchranného systému (IZS), který je koordinován HZS.</i>
Systém odezvy na pohromy / Záchranný systém	Provázaný systém spolupráce všech zúčastněných, tj. veřejné správy, výkonných složek, občanů a dalších, kteří provádí odezvu na pohromy. <i>Pozn.: V ČR je právem vytvořena jen část systému odezvy, tj. Integrovaný záchranný systém, stanovený v zákoně č. 239/2000 Sb.</i>
Řízení	Řízení obecně tvoří soubor postupů a procedur pro hledání a řešení problémů. Skládá se z plánování, vedení a organizace pracovní činnosti lidí, rozdělování prostředků, hodnocení účinnosti postupů, kontroly stavu a v případě potřeby i aplikace nápravných opatření.
Řízení rizika	Řízení rizika je plánování, organizování, přidělování pracovních úkolů a kontrola zdrojů organizace tak, aby byly minimalizovány ztráty, škody, zranění nebo úmrtí vyvolané různými pohromami, jejichž výskyt je pravděpodobný. <i>Pozn.: Podle většiny technických norem a standardů se při plánování, projektování, výstavbě a provozu chráněných zájmů snížení zranitelnosti provádí pro všechna rizika, jejichž pravděpodobnost výskytu je větší nebo rovná 0.05. Řízením rizika se vytváří inherentní bezpečnost lidského systému, tj. tzv. projektové pohromy by měly být zvládnuty projektem, předpisy pro územní plánování a výstavbu, provozními předpisy, předpisy pro zvládnutí nouzové situace a instrukcemi pro zvládnutí kritických situací a jejich výskyt by tudíž neměl ohrozit udržitelný rozvoj.</i>

Řízení bezpečnosti	<p>Řízení bezpečnosti spočívá v plánování, organizování, přidělování pracovních úkolů a v kontrole využívání zdrojů organizace s cílem dosáhnout požadované úrovně bezpečnosti.</p> <p><i>Pozn. : Zvýšení bezpečnosti se dosáhne využíváním (aplikací, realizací, implementací) technických, právních, organizačních, vzdělávacích aj. ochranných opatření. V úvahu se berou i rizika, jejichž pravděpodobnost výskytu je menší než 0.05, ale dopady s nimi spojené jsou velmi závažné (kruté). V technickém slangu mluvíme o tom, že v rámci tohoto managementu se zohledňují tzv. nadprojektové havárie. Řízením bezpečnosti se vytváří inherentní bezpečnost lidského systému vůči projektovým pohromám a implementací principu předběžné opatrnosti zajišťuje zvýšení odolnosti vůči nepřijatelným dopadům pohrom, jejichž výskyt je tak málo pravděpodobný, že je nepředvídatelný.</i></p>
Krizové řízení	<p>Krizové řízení je řízení, jehož cílem je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - předcházet vzniku možných kritických situací, - zajistit přípravu na zvládnutí možných kritických situací, - zajistit zvládnutí možných kritických situací v rámci působnosti orgánu krizového řízení a plnění opatření a úkolů uložených vyššími orgány krizového řízení (ke zvládnutí se zpravidla používá právní opatření „vyhlášení krizové situace“, které umožňuje dočasně omezit práva lidí a použít nadstandardní zdroje), nastartovat obnovu a další rozvoj. <p><i>Pozn.: V některých pojetích je krizové řízení součástí řízení bezpečnosti, v jiných zase se krizové řízení používá jen pro případ zvládnutí kritických situací vyvolaných pohromami a pro zvládnutí „běžných“ nouzových situací se používá nouzové řízení.</i></p>
Matice odpovědnosti	<p>Matice odpovědnosti určuje pro danou činnost způsob řízení, tj. určuje koordinující resort a resorty, které podporují činnost tohoto resortu dle jeho pokynů.</p>
Zázemí státu nutné pro splnění cílů krizového řízení	<p>Zázemí státu nutné pro splnění cílů krizového řízení je tvořeno službami a příslušnou technickou, kybernetickou a organizační infrastrukturou, jejichž správná činnost je nutná pro zajištění ochrany chráněných zájmů státu.</p>
Kritická infrastruktura	<p>Kritická infrastruktura jsou fyzické, kybernetické a organizační (obslužné) systémy, které jsou nutné pro zajištění ochrany životů a zdraví lidí a majetku, minimálního chodu ekonomiky a správy státu.</p>
Nouzový plán	<p>Nouzový plán je základní podklad pro implementaci cílů nouz. řízení. Stanovuje postupy pro předcházení pohromám, postupy na zvládnutí nouzových situací s přijatelnými ztrátami a zdroji a postupy na zajištění obnovy a dalšího rozvoje státu.</p>

Krizový plán	Krizový plán je základní podklad pro implementaci cílů krizového řízení. Stanovuje postupy pro předcházení pohromám, postupy na zvládnutí kritických situací s přijatelnými ztrátami a zdroji a postupy na zajištění obnovy a dalšího rozvoje státu.
Civilní nouzové plánování	Civilní nouzové plánování je nouzové plánování zaměřené na splnění cílů aliance NATO.
Nepřavděpodobná událost	Událost, která je neočekávaná na základě provedené analýzy rizik na stanovené hladině věrohodnosti.
Nepředvídatelná událost	Nepřavděpodobná událost, kterou nelze identifikovat na základě provedené analýzy rizik na stanovené hladině věrohodnosti..
Iniciační událost	Událost, která odstartuje pohromu / řetězec propojených škodlivých jevů.
Očekávaná událost	Očekávaná událost je událost, jejíž výskyt je očekáván v určitém časovém intervalu na základě provedené analýzy rizik na stanovené hladině věrohodnosti.
Mimořádná událost	Je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.
Krizová situace	Je mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu.
Bezpečný prostor	Bezpečný prostor je prostor, ve kterém je bezpečnost na přijatelné úrovni.
Proaktivní řízení	Proaktivní řízení je typ řízení, ve kterém provádíme opatření předem na odvrácení či alespoň zmírnění některých nežádoucích jevů a zajišťujeme připravenost na zvládnutí očekávaných nežádoucích jevů.
Reaktivní řízení	Reaktivní řízení je typ řízení, ve kterém řešíme problémy až když nastanou.
Indikátor bezpečnosti	Indikátor bezpečnosti je veličina, která je mírou úrovně bezpečnosti v daném podsystému / systému. Obvykle se používají dva typy indikátorů bezpečnosti: - průběžné jako míra trendu bezpečnosti v čase, - cílové jako míra změny bezpečnosti po aplikaci opatření za účelem zvýšení bezpečnosti.

**Středisko kritické
infrastruktury a řízení
bezpečnosti**

Jindřišská 17, 110 00 Praha 1

tel.: 221 184 205
mobil: 731 515 071
fax: 224 922 072
web: www.cityplan.cz
e-mail: dana.prochazkova@cityplan.cz

**Ministerstvo
pro místní
rozvoj ČR**

**Odbor regionálního
rozvoje**

**Staroměstské náměstí 6
110 15 Praha 1**

tel.: 224 861 190
fax: 224 861 333
web: www.mmr.cz
e-mail: info@mmr.cz

Společnost CityPlan poskytuje služby:

- v oblasti řízení bezpečnosti a kritické infrastruktury
- v oblasti projektování dopravních staveb a systémů dopravního inženýrství
- v oblasti energetiky, životního prostředí a ekonomiky

Většinu zákazníků společnosti CityPlan tvoří organizace státní správy a samosprávy

Příručka je určena odborné veřejnosti, která zpracovává podklady pro veřejnou správu. Veřejné správě je určena pro informaci, aby mohla zadat odborně správné podklady.

Text byl zpracován na základě výzkumného úkolu Ministerstva pro místní rozvoj WB 21-05 "Zásady pro sestavování plánů obnovy majetku v územích postižených živelnou nebo jinou pohromou, které zohledňují zajištění kontinuity kritické infrastruktury".

2006 // design by dani